

SODBA EBERHARD IN M. ZOPER SLOVENIJO

SVET EVROPE

EVROPSKO SODIŠČE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

TRETJA SEKCIJA

(Pritožbi št. 8673/05 in 9733/05)

SODBA

STRASBOURG

1. december 2009

Ta sodba bo postala dokončna v skladu z okoliščinami, določenimi v 2. odstavku 44. člena Konvencije. Možno je, da bodo na njej opravljeni uredniški popravki.

2 EBERHARD IN M. proti SLOVENIJI – SODBA

EBERHARD IN M. proti SLOVENIJI – SODBA 28

V zadevi Eberhard in M. proti Sloveniji,

je senat Evropskega sodišča za človekove pravice (tretja sekcija) v sestavi:

Josep Casadevall, *predsednik*,

Elisabet Fura,

Corneliu Bîrsan,

Boštjan M. Zupančič,

Alvina Gyulumyan,

Egbert Myjer,

Ann Power, *sodniki*,

in Santiago Quesada, *sodni tajnik*,

po posvetovanju za zaprtimi vrati 10. novembra 2009,

izdal naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva je nastala na podlagi dveh pritožb (št. 8673/05 in 9733/05), ki sta jih proti Republiki Sloveniji pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah (v nadaljevanju: Konvencija) 18. februarja 2005 vložila dva slovenska državljana, gospod Johann Ivan Eberhard in gospa M. (v nadaljevanju pritožnika). Predsednik senata ja ugodil prošnji pritožnikov, da se ime druge pritožnice ne razkrije (3. odstavek 47. pravila Sodnega reda).

2. Pritožnika je zastopal gospod B. Verstovšek, odvetnik s pisarno v Celju. Slovensko vlado (v nadaljevanju: Vlada) je zastopal njen zastopnik, gospod L. Bembič, generalni državni pravobranilec.

3. Dne 24. junija 2008 je Sodišče združilo pritožbi in ju v delu razglasilo za

nedopustne ter odločilo, da Vlado obvesti o pritožbah v zvezi z neizvršitvijo dogovora o stikih, ki je bil sklenjen v upravnem postopku, ter zamudami v sodnem postopku v zvezi s skrbništvom otroka in dogovorom o stikih. Hkrati je odločilo, da preuči dejstva v delih pritožb, o katerih je obvestilo Vlado ter njihovo dopustnost (3. odstavek 29. člena).

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE V ZADEVI

4. Prvi pritožnik, gospod Eberhard se je rodil leta 1968 in živi v Ponikvi. Druga pritožnica, M., je njegova hči.

5. Dne 8. aprila 2001 se je žena prvega pritožnika, M.E., skupaj z drugo pritožnico, ki je bila takrat stara štiri leta, izselila iz stanovanja, v katerem je živela skupaj s prvim pritožnikom. M.E. je po tem vložila vlogo za ločitev.

A. Prvotni dogovor o stikih, ki je bil določen v upravnem postopku in povezanem izvršilnem postopku

6. Dne 4. maja 2001 sta prvi pritožnik in njegova žena, s katero je živela druga pritožnica, podpisala dogovor o ureditvi stikov.

7. Dne 12. junija 2001 je prvi pritožnik pri Centru za socialno delo Šentjur (v nadaljevanju: Center Šentjur) vložil prošnjo in zahteval formalno določitev ureditve stikov ter trdil, da mu od 12. maja 2001 M.E. onemogoča stike z drugo pritožnico.

8. V naslednjem mesecu je M.E. podala številne izjave pri Centru Šentjur s katerimi je nasprotovala stiku med pritožnikoma ter izjavila, da prvi pritožnik predstavlja nevarnost zanjo in drugo pritožnico. Vložila je tudi kazensko ovadbo proti prvemu pritožniku zaradi ogrožanja njene varnosti.

9. Dne 11. julija 2001 je strokovni odbor Centra Šentjur podal mnenje o zadevi.

10. Dne 31. julija 2001 je bila v Centru Šentjur opravljena obravnava. Medtem ko se je prvi pritožnik udeležil obravnave, se je M.E. ni hotela udeležiti ter je trdila, da se ne počuti varno v prisotnosti prvega pritožnika.

11. Dne 1. avgusta 2001 je Center Šentjur izdal odredbo, s katero je prvemu pritožniku dodelil štiri ure na teden z drugo pritožnico ter je pri tem upošteval mnenje strokovnega odbora in dejstvo, da se pri nadziranem srečanju med pritožnikoma ni zdelo, da bi se druga pritožnica bala prvega pritožnika, pač pa nasprotno, da je bila srečanja vesela. Center Šentjur se ni strinjal s predlogom prvega pritožnika, da bi mu morali dovoliti, da pobere drugo pritožnico v vrtcu, pač pa je odredilo M.E., da pripelje drugo pritožnico na točko srečanja na lokalni železniški postaji.

12. Dne 3. oktobra 2002, po pritožbi M.E., je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (v nadaljevanju: Ministrstvo) v delu spremenilo odredbo. Ne glede

na to, je, v osnovi, ureditev stikov ostala nespremenjena. Odredba o stikih je torej postala dokončna in izvršljiva 16. oktobra 2002.

13. M.E. ni ravnala v skladu z odredbo. Druge pritožnice ni pripeljala na točko srečanja, kot je bilo določeno v odredbi.

14. Dne 22. novembra 2002 je prvi pritožnik zahteval izvršitev odredbe. Potem, ko je obravnavala dokaze obeh strank, je Upravna enota Šentjur (v nadaljevanju: UE) 31. januarja 2003 dovolila izvršbo in odredila, da mora M.E. izročiti drugo pritožnico prvemu pritožniku ob naslednjem srečanju. Poleg tega je UE odločila, da če M.E. tega ne bo storila, bo morala plačati kazen v višini 5.000 slovenskih tolarjev (SIT) (približno 25 evrov (EUR)). Poleg tega je opozorila, da se kazen lahko poveša, v primeru, da M.E. še naprej ne bo upoštevala dogovora.

15. M.E. je še naprej onemogočala prvemu pritožniku kakršenkoli dostop do druge pritožnice.

16. Potem, ko je UE od prvega pritožnika prejela trinajst obvestil o neupoštevanju dogovora s strani M.E., in sicer 3., 18., 23. in 30. aprila, ter 13. maja in 9. junija 2003 je UE izdala odredbe, s katerimi je M.E. naložila kazni, ki so iz 5.000 SIT narasle na 35.000 SIT (približno 145 EUR). Odredbe so bile posredovane davčnim oblastem v izvršbo.

17. M.E. se je pritožila na odredbe.

18. Glede na pismi, ki ju je 8. septembra 2003 in 3. maja 2004 v okviru postopka št. P 667/2003 na sodišče poslal Center Šentjur, sta Center Šentjur in UE skušala organizirati nadzirano srečanje med pritožnikoma, vendar je M.E. zavrnila sodelovanje.

19. Dne 15. junija 2004 je Ministrstvo izničilo odredbe o izvršbi, ker je ugotovilo, da M.E. ni bila obveščena o obvestilih prvega pritožnika v zvezi z njenim neizpolnjevanjem dogovora ter ni imela možnosti, da bi v postopku sodelovala ter predstavila argumente v svojo korist. Ministrstvo je tudi ugotovilo, da UE ni preučila situacije, da bi preverila, ali do srečanj dejansko ni prišlo in, v tem primeru, ali so obstajali utemeljeni razlogi za takšna dejanja. Ne glede na to je Ministrstvo opozorilo, da je odredba o določitvi stikov ostala izvršljiva in jo ni mogoče izpodbijati v tem postopku. UE je bilo naloženo, da ponovno preuči obvestila. Ker nobena izmed strank ni izpodbijala sklepa pri Upravnem sodišču, je postal dokončen 29. junija 2004.

20. Po spremembah zakonodaje, ki je določala, da mora prvostopenjski organ voditi izvršbo, je UE 7. aprila 2005 prenesla spis na Center Šentjur. V spisu o zadevi ni nobenih indikacij, da bi Center Šentjur po tistem storil karkoli v okviru tega postopka.

B. Razveza zakonske zveze in povezana določitev skrbništva za otroka (P 380/2001)

21. Dne 14. junija 2001, potem ko je M.E. vložila vlogo za razvezo zakonske zveze, je Okrožno sodišče v Celju izdalo začasno odločbo, s katero je M.E. zadolžilo za varstvo in vzgojo druge pritožnice, dokler postopek ne bo končan. To odločbo je 15. novembra 2001 potrdilo tudi Višje sodišče v Celju.

22. Dne 11. februarja 2002 je Okrožno sodišče v Celju izdalo sodbo, s katero je ugodilo razvezi zakonske zveze med prvim pritožnikom in M.E. ter M.E. dodelilo skrbništvo nad drugo pritožnico ter določilo višino zneska, ki ga je moral prvi pritožnik plačati za preživnino.

23. Dne 4. decembra 2002 je Višje sodišče v Celju v delu ugodilo pritožbi M.E. in zvišalo preživnino. To je bila dokončna odločitev v tem postopku.

C. Tožba prvega pritožnika za skrbništvo nad otrokom in podredni zahtevek za novo ureditev stikov (sodni postopek P 667/2003)

24. Dne 6. junija 2003 je prvi pritožnik vložil tožbo za pridobitev skrbništva nad drugo pritožnico, pri tem pa se je opiral na dejstvo, da mu je M.E. onemogočala stik z njo. Ravno tako je zahteval izdajo začasne odredbe, po kateri bi bila druga pritožnica pri njem v skrbništvu vse do konca postopka in do določitve *curator ad litem*, ki zastopa pritožnikov interes v postopku. Nadalje je zahteval prioriteto obravnavo zadeve. Dne 7. julija 2003 je pritožnik predložil dokumente v dokaz, da lahko zahteva oprostitev plačila sodnih stroškov.

25. Obravnava, ki je bila načrtovana za 30. septembra 2003, je bila odpovedana na prošnjo prvega pritožnika.

26. Na obravnavi 20. novembra 2003 je prvi pritožnik zaprosil, da se zadeva reši z mediacijo. Sodišče je prošnji ugodilo. Ne glede na to, se zdi, da M.E. ni pokazala nobenega interesa, da bi zadevo rešila na tak način.

27. Dne 3. marca 2004 je prvi pritožnik predsednika sodišča zaprosil, da ugotovi, zakaj ni načrtovana nobena obravnava. Naslednji dan je bila predvidena obravnava za 1. april 2004. Obravnava je bila preložena, ker se je M.E. ni udeležila. Sodišče je Center Šentjur zaprosilo, da opravi razgovor z M.E. in obvesti sodišče, kako potekajo stiki med pritožnikoma.

28. Na obravnavi 13. maja 2004 je prvi pritožnik zaprosil, da se postopek zaustavi, potem ko je imel priložnost videti drugo pritožnico na roditeljskih sestankih v šoli.

29. Ne glede na to, ker M.E. še naprej ni dovolila nobenih stikov med pritožnikoma, je 16. avgusta 2004 prvi pritožnik zaprosil, da se postopek nadaljuje in obravnava je bila napovedana za 7. oktober 2004. Obravnava je bila preložena, ker je sodišče na zahtevo prvega pritožnika odločilo, da določi strokovnega izvedenca – psihologa. 19. oktobra 2004 je sodišče določilo izvedenca D.T., da pripravi izvedeniško mnenje v zadevi.

30. Dne 24. maja 2005 je prvi pritožnik vložil pripravljalne spise in zahteval, da sodišče urgira pri izvedencu, da pripravi mnenje. Poleg tega je predložil alternativno zahtevo ter zahteval, *inter alia*, zamenjavo ureditve stikov in da se postopek Pn 22/2005 (glej 52.-62. odstavek spodaj) združi z opisanim postopkom. V teh in naslednjih spisih je bila druga pritožnica ravno tako navedena kot tožnica.

31. Dne 16. junija 2005 in 7. decembra 2005 je prvi pritožnik vložil nadaljnje pripravljalne spise. V prvem sklopu je izjavil, da ni imel dostopa do druge pritožnice. Poleg tega je od sodišča zahteval, da določi drugega izvedenca, ker D.T. ni uspel pripraviti mnenja. V drugem sklopu pripravljalnih spisov je pri sodišču urgiral, da naj izda začasno odredbo o skrbništvu (glej 24. odstavek zgoraj)

in dodal podredno zahtevo o izdaji začasni odredbi o stikih. V slednji je poudaril potrebo po tem, da se obiski organizirajo na način, ki bi onemogočil M.E., da bi jih preprečevala. V skladu s tem je predlagal, da bi drugo pritožnico hodil iskat v šolo po koncu njenega pouka. Prvi pritožnik je tudi obvestil sodišče, da kolikor mu je znano, M.E. ni pustila, da bi jo D.T. pregledal, ter se je pritožil nad pasivnostjo sodišča. Poleg tega je prvi pritožnik obvestil sodišče o dejstvu, da ni imel dostopa do druge pritožnice v obdobju zadnjih štirih let in pol, razen ob eni priložnosti na njeni šoli.

32. V vmesnem času je določen izvedenec 22. septembra 2005 obvestil sodišče, da ni mogel pripraviti mnenja, ker M.E. pri tem ni hotela sodelovati. 8. decembra 2005 je sodišče obvestilo prvega pritožnika, da bo odločilo o začasni odredbi, ko bo na voljo izvedensko mnenje.

33. Dne 22. februarja 2006 je prvi pritožnik vložil nadzorstveno pritožbo pri predsedniku sodišča in Ministrstvu za pravosodje ter se je pritožil nad pasivnostjo sodnika.

34. Dne 23. februarja 2006 je prvi pritožnik ponovno urgiral pri sodišču, da naj odloči o zadevi ter poudaril, da se M.E. namenoma izogiba pregledu izvedenca.

35. Dne 27. februarja 2006 je sodnik pripravil poročilo v odgovor na nadzorstveno pritožbo. Naslednji dan je predsednik sodišča odgovoril prvemu pritožniku.

Omenil je, da ni dovoljen noben poseg v sodnikovo odločitev v zvezi z določitvijo izvedenca in da ni razlogov, da bi sprejel kakršenkoli ukrep v odgovor na nadzorstveno pritožbo prvega pritožnika. Obvestil ga je tudi, da je glavni razlog za zamudo v postopku nesodelovanje M.E. ter mu ponovno zagotovil, da če izvedenec še vedno ne bo uspel pregledati M.E., bo sodišče odločilo o začasni odredbi o stikih brez izvedenskega mnenja.

36. Dne 14. marca 2006 je prvi pritožnik zaprosil izvedenca, sodnika in predsednika sodišča, da odstopijo od zadeve, pri tem pa je kot razlog navedel njihovo neaktivnost. Njegova zahteva je bila zavržena na osnovi dejstva, da zakonski pogoji za odstop niso bili izpolnjeni.

37. Dne 20. marca 2006 je M.E. pregledal sodni izvedenec.

38. Dne 19. maja 2006 je sodišče opravilo obravnavo v zvezi z začasno odredbo. Pred tem je pridobilo informacije o kazenski kartoteki prvega pritožnika ter potrebne informacije od Centra Šentjur in banke M.E. Vse stranke so bile prisotne na obravnavi. Posledično je 26. maja 2006 sodišče izdalo odločbo, s katero je zavrnilo tožbo prvega pritožnika za začasno skrbništvo in ugodilo njegovi podredni zahtevi za izdajo začasne odredbe o stikih. Ugotovilo je, da "med sodnim postopkom sta bila pritožnika v stiku samo enkrat – leta 2004 na šoli v Celju – ter kasneje dvakrat na šoli v Ljubljani". Pritožnikoma je bilo dovoljeno, da preživita skupaj, *inter alia*, eno popoldne na teden, ko prvi pritožnik pobere drugo pritožnico po koncu šole in jo pripelje M.E. do 17. ure, ter vsak drugi vikend in del počitnic. Takšna ureditev naj bi stopila v veljavo po treh tedenskih pripravljalnih srečanjih. Sodišče je tudi odločilo, da je lahko M.E. kaznovana s kaznijo v višini 500.000 SIT (približno 2.080 EUR), če se ugotovi, da skuša preprečiti ali ovirati stike med pritožnikoma. Druga pritožnica je bila takrat stara 9 let.

39. Ker sta se M.E. in druga pritožnica preselili v Ljubljano, je za odločanje v zadevi postal pristojen Center za socialno delo Ljubljana Vič-Rudnik (v nadaljevanju: Center Ljubljana). 13., 20. in 27. junija 2006 sta bila pritožnika v stiku v okviru pripravljanih srečanj, ki so potekala v Centru Ljubljana. Center je srečanja ocenil zelo pozitivno. V odgovor na zahtevo sodišča je Center Ljubljana sodišče obvestil, da ni opaziti ovir za nadaljnje stike med pritožnikoma.

40. Dne 21. avgusta 2006 je prvi pritožnik vložil pripravljalne spise ter se je pritožil, da mu je bil ob določenih priložnostih onemogočen dostop do druge pritožnice. Obenem je zahteval, da se M.E. kaznuje v skladu z odločbo z dne 26. maja 2006.

41. Dne 24. oktobra 2006 je izvedenec D.T. izdal poročilo, v katerem je ocenil odnos med pritožnikoma v pozitivni luči ter ugotovil, da je druga pritožnica pokazala navezanost na prvega pritožnika in da ni razloga, da bi se dvomilo v zmožnost slednjega, da bi bil dober starš. D.T. je nadalje ugotovil, da je M.E. v preteklem letu spremenila svoj pogled na odnos med pritožnikoma ter je pridobila nekaj zaupanja v prvega pritožnika. D.T. je tudi opazil, da je druga pritožnica odraščala pri materi in je izrazila željo, da bi še naprej živela pri njej.

42. Dne 2. novembra 2006 je sodišče odredilo, da mora prvi pritožnik poravnati stroške sodnega izvedenca. Prvi pritožnik se je pritožil 10. novembra 2006. 29. marca 2007 je Višje sodišče v Celju potrdilo odredbo prvoinstanjskega sodišča, ker je ugotovilo, da je prvi pritožnik dolžan kriti stroške za izvedenca, katerega imenovanje je predlagal.

43. V vmesnem času, 24. januarja 2007, je pritožnik prejel izvedensko mnenje.

44. Dne 27. februarja 2007 je sodišče razglasilo obravnavo za 5. marca 2007, ki pa je bila preložena *sine die* na prošnjo M.E. M.E. je izjavila, da se je ne more udeležiti, ker je decembra 2006 rodila in mora dojeti otroka.

45. Dne 2. marca 2007 je prvi pritožnik vložil nadzorstveno pritožbo, pri tem pa se je oprl na 6. člen Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (v nadaljevanju: Zakon 2006).

46. Dne 23. marca 2007 je predsednik sodišča ob opiranju na 4. odstavek 6. člena Zakona 2006 odgovoril na nadzorstveno pritožbo ter izjavil, da je bila obravnava opravljena 5. marca 2007, kar je v roku štirih mesecev od vložitve nadzorstvene pritožbe.

47. Dne 7. septembra 2007 je sodišče opravilo obravnavo. Postopek Pn 22/2005 je združilo z obravnavanim postopkom. Ker je prvi pritožnik vztrajal, da druga pritožnica nastopi kot druga tožeča stranka ter jo v postopku zastopa *curator ad litem* (glej 24. odstavek zgoraj), je sodišče preložilo obravnavo in določilo odvetnika, ki bo zastopal drugo pritožnico.

48. Istega dne je prvi pritožnik vložil pripravljalni spis, v katerem je izrazil nezadovoljstvo z nekaterimi deli izvedenskega mnenja ter zahteval, da sodišče določi novega izvedenca.

49. Dne 3. oktobra 2007 je prvi pritožnik ob opiranju na 8. člen Zakona 2006 vložil rokovni predlog. 15. oktobra 2007 je predsednik Višjega sodišča v Celju zavrgel predlog. Ugotovil je, da prvi pritožnik ni zadostno pojasnil svojih obtožb v zvezi z

nepotrebnim odlašanjem, zato je ni izpolnil pogojev iz 5. točke, 2. odstavka, 5. člena Zakona 2006.

50. Obravnava je bila načrtovana za 9. November 2007, vendar je bila odpovedana na zahtevo zastopnika druge pritožnice.

51. Naslednja obravnava je bila opravljena 10. januarja 2008. Na obravnavi so se stranke dogovorile za novo ureditev stikov. V skladu s pogoji tistega dogovora je prvi pritožnik umaknil tudi svoj zahtevek za skrbništvo. Poleg tega sta stranki umaknili tudi dva druga zahtevka - kazensko ovadbo, ki jo je proti prvemu pritožniku vložila M.E. in civilna tožba, ki jo je prvi pritožnik vložil proti M.E. Na ta dan je bil postopek pravnomočno zaključen (glej odstavek 79 spodaj).

D. Zahteva prvega pritožnika za novo ureditev stikov (sodni postopek N 4/2004 in Pn 22/2005)

52. Dne 24. maja 2004 je prvi pritožnik vložil zahtevo za ureditev stikov v ločenem postopku. V svoji zahtevi je prvi pritožnik ugotavljal, da je odredba o stikih, ki je bila izdana v upravnem postopku, neučinkovita in je zaprosil, da sodišče izda začasno odredbo, ki bi zagotovila stike med pritožnikoma. V zvezi s tem je zaprosil, da se mu dodeli pravica, da drugo pritožnico pobere v šoli, kar bi preprečilo M.E. omejevanje stikov. Julija in septembra 2004 je sodišče skušalo vročiti zahtevo M.E., vendar pri tem ni bilo uspešno. Sodišče je nato odredilo, da se zahteva vroči M.E. prek njenega delodajalca.

53. V pripravljalni vlogi z dne 25. oktobra 2004 je prvi pritožnik vključil tudi drugo pritožnico kot tožečo stranko v postopku.

54. Dne 26. oktobra 2004 je Okrajno sodišče v Šentjurju pri Celju opravilo obravnavo. Ugotovilo je, da ni pristojno za odločanje o zadevi in je zadevo odstopilo v reševanje na Okrožno sodišče v Celju.

55. Dne 23. decembra 2004 sta pritožnika zaprosila Okrajno sodišče v Šentjurju pri Celju, da sodni spis prenese na Okrožno sodišče v Celju.

56. Dne 29. decembra 2004 je Okrajno sodišče v Šentjurju pri Celju obvestilo prvega pritožnika, da zadevo ni mogoče prenesti, ker odločba v zvezi z nepristojnostjo sodišča še ni postala dokončna, ker je še ni uspelo vročiti M.E.

57. Dne 14. januarja 2005 je bila zadeva prenesena v reševanje na Okrožno sodišče v Celju, kjer je bila vpisana pod številko Pn 22/2005.

58. Dne 11. februarja 2005 je prvi pritožnik zahteval prioriteto obravnavo zadeve.

59. Sodišče je opravilo obravnavo 24. marca 2005 v odsotnosti M.E. Prvi pritožnik je pričal, da je imel dostop do druge pritožnice le ob treh priložnostih, in sicer 12. maja 2001, 5. maja 2004 in 23. decembra 2004. Sodnik je obvestil prvega pritožnika, da začasne odredbe o stikih ni mogoče izdati, ker je dokončna odredba o stikih, ki je bila izdana v upravnem postopku, še vedno v veljavi.

60. Dne 24. in 25. marca 2005 je prvi pritožnik vložil pisni izjavi.

61. Dne 4. aprila 2005 je Okrožno sodišče v Celju zaprosilo prvega pritožnika, da priloži potrdilo centra za socialno delo, da je skušal doseči dogovor o pravici do stikov, kot je to predvideno v Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Ugotovilo je tudi, da predujem za plačilo stroškov za izvedenca ni bil plačan. Iz

odločbe je razvidno, da je bila druga pritožnica, ki jo je zastopal njen oče, ravno tako obravnavana kot tožnik v postopku.

62. Dne 17. maja 2005 je sodišče zavrglo zahtevo za novo ureditev stikov, ker prvi pritožnik ni uspel predložiti zahtevanih dokumentov. Ne glede na to, zglada, da ta odločitev ni postala pravnomočna, ker je 25. maja 2005 prvi pritožnik uspešno zahteval, da se postopek združi s postopkom P 667/2003 (glej 30. odstavek zgoraj).

II. UPOŠTEVANA DOMAČA ZAKONODAJA

A. Družinska zakonodaja, ki je veljala v materialnem času

63. Do 1. maja 2004 so bili centri za socialno varnost načeloma zadolženi za sprejemanje sklepov v zvezi z urejanjem stikov. Izvršbo takih sklepov je bilo takrat mogoče zahtevati zgolj v upravnih postopkih. V zvezi s sankcijami je Zakon o splošnem upravnem postopku (Ur.l. št. 80/1999) v 299. členu določal:

“Če se izvršba za nadenarno obveznost sploh ne more opraviti ali ne more pravočasno opraviti s sredstvi iz 297. in 298. člena tega zakona, se lahko opravi glede na naravo obveznosti tudi z neposredno fizično prisilitvijo, če ni v predpisih drugače določeno.”

64. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (v nadaljevanju: ZZZDR; Ur.l. Socialistične Republike Slovenije št. 15/1976) v 114. členu določa, da:

“... Če se zakon razveže ali razveljavi, izvršuje roditeljsko pravico roditelj, ki mu je otrok dan v varstvo in vzgojo.

Odločitve, ki so odločilnega pomena za razvoj otroka bosta sprejemala oba starša skupaj

Če se starši ne morejo dogovoriti, bo o tem odločal center za socialno delo.”

65. Dne 23. aprila 2003 je Ustavno sodišče RS sprejelo pomembno odločbo, s katero je razglasilo številne določbe ZZZDR v zvezi s skrbništvom in ureditvijo stikov za neustavne. Posledično je Državni zbor sprejel spremembe (Ur.l. 16/2004). Spremembe so pričele veljati 1. maja 2004.

66. Po zgoraj opisanih spremembah zakonodaje so sodišča pridobila pristojnost, da presojujejo o skrbništvu in ureditvi stikov. Od takrat so lahko starši sklenili dogovor (izven ločitvenega postopka) v nepravdnih civilnih postopkih. Če dogovora ni bilo mogoče doseči s pomočjo centra za socialno delo, se je o skrbništvu odločalo v pravnem civilnem postopku. O ureditvi stikov se lahko odloča v nepravdnem civilnem postopku, če se zadeva ne obravnava skupaj s skrbništvom (78., 105. in 106. člen ZZZDR, kot je bil spremenjen leta 2004). Zlasti 105. in 106. člen v zvezi s tem določata:

105. člen

“..."

Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o varstvu in vzgoji otrok, odloči sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Sodišče lahko po uradni dolžnosti tudi odloči, da se vsi ali nekateri otroci zaupajo v varstvo in vzgojo drugi osebi. Preden sodišče odloči, mora glede otrokove koristi pridobiti mnenje centra za socialno delo. Sodišče upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ...

106. člen

“Otrok ima pravico do stikov z obema staršema, oba starša imata pravico do stikov z otrokom. S stiki se zagotavljajo predvsem otrokove koristi.

Tisti od staršev, pri katerem otrok živi v varstvu in vzgoji, oziroma druga oseba, pri kateri otrok živi, mora opustiti vse, kar otežuje ali onemogoča otrokove stike. Prizadevati si mora za ustrezen odnos otroka do stikov z drugim od staršev ...

...

Sodišče lahko pravico do stikov odvzame ali omeji samo, če je to potrebno zaradi varovanja otrokove koristi ...”

67. 106. člen spremenjenega ZZZDR navaja tudi, da če starš skrbnik preprečuje stik otroka s staršem, ki ni skrbnik, in takšnega stika ni mogoče zagotoviti s pomočjo centra za socialno delo, bo sodišče (na zahtevo starša, ki ni skrbnik) preneslo skrbništvo nanj ali nanjo, če je le-to v otrokovem interesu.

68. Poleg tega je v spremenjenem ZZZDR črtan nekdanji 114. člen (glej 64. odstavek zgoraj), namesto tega pa je v 107. in 113. členu določeno:

107. člen

“Mladoletne otroke zastopajo starši..

Če je treba mladoletnemu otroku kaj vročiti ali sporočiti, se to lahko veljavno vroči ali sporoči enemu ali drugemu roditelju, če pa starši ne živijo skupaj, tistemu roditelju, pri katerem otrok živi ...”

113. člen

“Roditeljsko pravico izvršujeta starša sporazumno v skladu z otrokovo koristjo. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo.

Kadar starša ne živita skupaj in nimata oba varstva in vzgoje otroka, odločata o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, oba sporazumno, v skladu z

otrokovo koristjo. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. O vprašanjih dnevnega življenja otroka odloča tisti od staršev, ki ima otroka v varstvu in vzgoji.

Če se starša v primerih iz prejšnjih odstavkov tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta ... odloči o tem ... sodišče

...”

69. 116. člen navaja okoliščine, v katerih je mogoče odvzeti roditeljske pravice:

“Roditelju, ki zlorablja roditeljsko pravico, ali je otroka zapustil, ali je s svojim ravnanjem očitno pokazal, da ne bo skrbel za otroka, ali drugače hudo zanemarja svoje dolžnosti, se odvzame roditeljska pravica s sodno odločbo.”

70. 10a. člen spremenjenega ZZZDR določa, da je potrebno zadeve, ki jih obsega zakon, obravnavati prioriteto.

71. Nazadnje, v skladu s prehodnimi določbami spremenjenega ZZZDR, je potrebno postopke, ki so se pričeli pred uveljavitvijo sprememb (t.j. pred 1. majem 2004), nadaljevati in končati pri centru za socialno delo. V takih zadevah mora pritožbo na odločbo prve stopnje še vedno reševati Ministrstvo. Ne glede na to, v primerih, ko je Ministrstvo razveljavilo odločbo, se postopek nadaljuje pred sodiščem s krajevno pristojnostjo v skladu s spremenjenim ZZZDR.

B. Zadevna pravila o pravnem postopku

72. Zadevne določbe Zakona o pravnem postopku (Ur.l. št. 26/1999, v veljavi od 14. julija 1999) se bere, kot sledi:

408. člen

“V zakonskih sporih ter v sporih iz razmerij med starši in otroki mora sodišče po uradni dolžnosti ukreniti vse, kar je potrebno, da se zavarujejo pravice in interesi otrok ...

V sporih o varstvu, vzgoji in preživljanju otrok [ter v sporih o stikih otrok s starši in z drugimi osebami – *dodano s spremembami z dne 5. januarja 2004, ki so v veljavi od 1. maja 2004*] senat ni vezan na postavljene zahteve, kadar tako določa zakon, pa lahko o tem odloči tudi brez postavljenega zahtevka.

Zaradi varstva oseb iz prvega odstavka tega člena lahko senat ugotavlja tudi dejstva, ki jih stranke niso navajale, ter zbere podatke, potrebne za odločitev ...”

409. člen

“...

Če si interesi otroka in njegovega zakonitega zastopnika nasprotujejo, postavi sodišče otroku posebnega zastopnika. Tako ravna sodišče tudi v drugih primerih, če glede na okoliščine primera presodi, da je to potrebno zaradi varstva otrokovih koristi.”

411. člen

“Med postopkom v zakonskih sporih in postopkom iz razmerij med starši in otroki lahko izda senat na predlog stranke ali po uradni dolžnosti začasne odredbe o varstvu in preživljanju skupnih otrok kot tudi začasne odredbe, s katerimi enemu ali obema od staršev prepove pravico do osebnih stikov.

...”

73. V zvezi z ustavitvijo postopka 210. člen Zakona o pravnem postopku določa:

“... Postopek miruje, dokler kakšna stranka ne predlaga, naj se nadaljuje. Preden ne pretečejo trije meseci od dneva, ko je nastalo mirovanje, se postopek ne more nadaljevati. ”

C. Zakon o upravnem sporu

74. 25. člen Zakona o upravnem sporu iz leta 1997 (Ur.l. št. 50/97) določa osnovo, na podlagi katere je mogoče izpodbijati upravni akt pred upravnim sodiščem. Med razlogi, ki so omenjeni, so: nepravilna uporaba prava, kršitev procesnih pravil, vključno z nezmožnostjo stranke, da predstavi argumente v svojo korist, nepravilna ali nezadostna ugotovitev dejstev. 26. člen Zakona o upravnem sporu določa, da je potrebno pritožbo pri upravnem sodišču vložiti v roku 30 dni od vročitve izpodbijanega upravnega akta.

D. Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja

75. Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (Ur.l. št. 49/2006 – v nadaljevanju: Zakon 2006) je Državni zbor sprejel 26. aprila 2006, pričel pa je veljati s 1. januarjem 2007.

76. Zakon 2006 zagotavlja pravna sredstva za pospešitev tekočih postopkov (nadzorstvena pritožba in rokovni predlog). Poleg omenjenih pospešitvenih sredstev Zakon 2006 nudi tudi možnost nadomestila s kompenzacijskim pravnim sredstvom; da se sproži postopek za pravično zadoščenje v roku devetih mesecev od dokončne razrešitve zadeve (glej 79. odstavek spodaj).

77. V zvezi s pospešitvenimi pravnimi sredstvi lahko tožnik med postopkom na prvi in drugi stopnji, t.j. postopek pred rednimi sodišči, uporabi nadzorstveno pritožbo, če meni, da sodišče brez opravičenega razloga zavlačuje z odločitvijo. Če predsednik sodišča zavrže nadzorstveno pritožbo, ali, *inter alia*, ne odgovori tožniku v roku dveh mesecev, lahko tožnik vloži rokovni predlog pri sodišču, ki obravnava zadevo. Rokovni predlog pregleda predsednik višjega sodišča. Slednji

odloči o rokovnem predlogu v roku 15 dni po njegovem prejemu.

78. V zvezi z obveznimi elementi, ki morajo biti vključeni v nadzorstveno pritožbo in rokovni predlog 5. člen v bistvenem delu določa:

“(2) Nadzorstvena pritožba [*enako velja tudi za rokovni predlog*] mora za potrebe odločanja o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja vsebovati naslednje sestavine:

- osebno ime oziroma firmo oziroma drug naziv stranke, naslov njenega stalnega ali začasnega prebivališča oziroma sedež,
- osebno ime oziroma firmo oziroma drug naziv zastopnika ali pooblaščenca in naslov njegovega stalnega ali začasnega prebivališča oziroma sedež,
- navedbo sodišča, ki obravnava zadevo,
- pravilno številko zadeve ali datum vložitve zadeve na sodišče,
- navedbo okoliščin ali drugih podatkov v zvezi z zadevo, ki izkazujejo, da sodišče nepotrebno odlaša z odločanjem,
- lastnoročni podpis stranke, zastopnika ali pooblaščenca.”

79. V zvezi z zahtevkom za pravično zadoščenje 15., 19. in 20. člen Zakona 2006 določajo, da morata biti zato, da lahko tožnik vloži zahtevek za pravično zadoščenje, izpolnjena dva kumulativna pogoja. Prvič, med postopkom na prvi in drugi stopnji je moral tožnik uspešno uporabiti nadzorstveno pritožbo ali vložiti rokovni predlog. Drugič, postopek je moral biti pravnomočno končan. Pravnomočno končan postopek se v principu nanaša na končno odločitev na katero se ni mogoče več pritožiti. To je ponavadi odločitev sodišča prve stopnje, ali – v primeru, ko je vložena pritožba – odločitev sodišča druge stopnje. Najvišji znesek za pravično zadoščenje za nepremoženjsko škodo, ki ga določa Zakon 2006, je 5.000 EUR.

80. V zvezi s postopki, ki so se končali pred 1. januarjem 2007, 25. člen določa naslednja prehodna pravila v zvezi s pritožbami, ki jih že obravnava Sodišče:

25. člen - Pravično zadoščenje za škodo, nastalo pred začetkom uporabe tega zakona

“(1) Glede zadeve, v kateri je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja že prenehala, pa je stranka pred začetkom uporabe tega zakona že vložila zahtevo za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče, Državno pravobranilstvo v štirih mesecih po prejemu zadeve v postopek poravnave od mednarodnega sodišča predlaga stranki poravnavo glede višine pravičnega zadoščenja.

...

(2) Če predlogu za poravnavo iz prvega odstavka tega člena ni ugodeno ali če Državno pravobranilstvo in stranka ne dosežeta sporazuma v štirih mesecih od vložitve predloga stranke, lahko stranka vložiti tožbo na pristojno sodišče Republike Slovenije po tem zakonu. ...”

81. Za bolj podrobno predstavitev Zakona 2006 glej *Žunič proti Sloveniji*, (skl.) št. 24342/04, 18. oktober 2007.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV 8. ČLENA KONVENCije

82. Pritožnika sta se pritožila, da je bila kršena njuna pravica do spoštovanja družinskega življenja, ker država ni uspela izvršiti odločbe o stikih, kot je bila določena v upravnem postopku, in zaradi zamud v sodnem postopku v zvezi s skrbništvom otroka in ureditvijo stikov.

Zadevni del 8. člena se bere, kot sledi:

“1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja.”

A. Dopustnost

1. Locus standi, 34. člen Konvencije

(a) Navedbe strank

83. Vlada je izpodbijala zmožnost prvega pritožnika, da nastopa v imenu druge pritožnice v postopku pred Sodiščem. Navedla je, da je s sodbo z dne 11. februarja 2002 (glej 22. in 23. odstavek zgoraj) M.E. pridobila skrbništvo nad M. Prvi pritožnik je obdržal pravico do obiskov. Ob opiranju na zadevo *Hokkanen proti Finski* (23. september 1994, 50. odst., Zbirka A št. 299-A) je Vlada oporekala, da bi, zato da lahko zastopa drugo pritožnico, prvi pritožnik potreboval podpisano pooblastilo s strani M.E., ki je bila zakoniti zastopnik druge pritožnice.

84. Pritožnika te trditve nista komentirala, pač pa sta vztrajala pri tem, da je prvi pritožnik zakoniti zastopnik druge pritožnice.

(b) Zadevna načela

85. Sodišče pri tem ugotavlja, da oseba, ki po domačem pravu ni upravičena zastopati drugo osebo, lahko vseeno – v določenih okoliščinah – nastopa pred Sodiščem v imenu druge osebe (glej, *mutatis mutandis*, *Nielsen proti Danski*, sodba z dne 28. novembra 1988, Zbirka A št. 144, 56.-57. odstavek). Poleg tega pogoji, ki urejajo posamezno pritožbo, niso nujno enaki

nacionalnim merilom v zvezi z *locusom standi*. Nacionalna pravila v tem pogledu lahko služijo drugim namenom, kot so tisti, ki jih določa 34. člen Konvencije, in ne glede na to, da so lahko ti nameni včasih podobni, temu ni vedno tako (glej *Norris proti Irski*, sodba z dne 26. oktobra 1988, Zbirka A št. 142, 31. odstavek).

86. Ali ima biološki starš pravico, da zastopa svojega otroka v postopku pred Sodiščem, je odvisno od tega, ali se stranko, ki nasprotuje biološkemu staršu in ima pravico zastopati otroka po domači zakonodaji, smatra za zmožno tega, da učinkovito varuje otrokove pravice po Konvenciji (glej *Siebert proti Nemčiji* (skl.), št. 59008/00, 9. junij 2005).

87. Sodišče je v prejšnjih zadevah ugotovilo, da v primeru konflikta glede interesa mladoletne osebe med biološkim staršem in osebo, ki jo oblasti določijo, da nastopi kot skrbnik otroka, obstaja nevarnost, da nekateri interesi ne bodo predstavljeni Sodišču in da bo mladoletna oseba prikrajšana za učinkovito varstvo njenih pravic po Konvenciji. Posledično, čeprav je starš prikrajšan za starševske pravice, dejstvo, da je biološki starš, zadostuje, da se pritoži na Sodišče v imenu otroka, zato da zavaruje otrokove interese (cf. *Scozzari in Giunta proti Italy* [VS], št. 39221/98 in 41963/98, 138. odst., ESČP 2000-VIII, in *Siebert*, naveden zgoraj).

88. Nasprotno, je Sodišče prišlo do drugačnega zaključka v določenih zadevah v zvezi s spori med materami, ki so imele skrbništvo nad otrokom, in otrokovim biološkim očetom o stikih slednjega z otrokom. Ugotovilo je, da takšni konflikti v zvezi s starševskimi pravicami, razen skrbništva, ne nasprotujejo staršem in državi glede vprašanja prikrajšanja za skrbništvo, ko se država, kot nosilec skrbniških pravic ne more smatrati za odgovorno, da zagotovi otrokove pravice po Konvenciji. V zadevah v zvezi s spori med starši, je starš, ki je zakoniti skrbnik otroka, zadolžen za varovanje interesov otroka. V takšnih situacijah dejstvo, da je nekdo biološki starš, ne predstavlja zadostne osnove za to, da se lahko ta oseba na Sodišče pritoži tudi v imenu otroka (glej *Sahin proti Nemčiji* (skl.), št. 30943/96, 12. december 2000; *Petersen proti Nemčiji* (skl.), št. 31178/96, 6. december 2001 in *Wildgruber proti Nemčiji* (skl.), št. 32817/02, 16. oktober 2006).

(c) Ocena sodišča v obravnavani zadevi

89. Sodišče opaza, da je bila M.E. edina skrbnica druge pritožnice od začasne odredbe z dne 14. junija 2001 (21., 22., 23., 38. in 51. odstavek zgoraj). Nadalje opaza, da se pritožbi nanašata na neizvršitev odločbe o stikih in trajanje postopka v zvezi s pravico do stikov in skrbništva. Kljub temu nista povezani z utemeljenostjo odločbe o pravici do skrbništva. Ob upoštevanju zgornjih načel (88. odstavek zgoraj) Sodišče zaključuje, da položaj prvega pritožnika, kot očeta druge pritožnice, ni mogoče smatrati za zadostno podlago, da se prvi pritožnik pri Sodišču pritoži tudi v imenu druge pritožnice.

90. Posledično prvi pritožnik nima pravice, da nastopa v imenu druge pritožnice. To seveda ne pomeni, da ne more druga pritožnica sama, v kateremkoli postopku uveljavljati lastno pravico do odškodnine za škodo, ki jo je domnevno utrpela zaradi neuspeha s strani oblasti, da izvršijo odločbo o stikih. Sodišče bo zato omejilo obravnavo zadeve na del, ki se nanaša na prvega pritožnika (v nadaljevanju: pritožnik). Drugo pritožnico bo v nadaljevanju poimenovalo z "M."

2. Izčrpanje domačih pravnih sredstev

(a) Navedbe Vlade

91. Vlada je Sodišču predlagala, da razglasi pritožbo za nedopustno, ker pritožnik ni izčrpal vseh domačih pravnih sredstev.

92. Trdila je, da je imel pritožnik možnost, da izpodbija sklep Ministrstva z dne 15. junija 2004 z zahtevkom pred upravnim sodiščem, vendar tega pravnega sredstva ni uporabil. Predložila je tudi pet sodnih odločb Upravnega sodišča, ki so bile izdane v družinskih sporih. Od tega so bile trije zahtevki proti sklepom Ministrstva v zvezi z odredbami za izvršbo, ki so jih zahtevali starši skrbniki, proti katerim je bil izdan predlog za izvršbo. V dveh zadevah pa je bil spis vrnjen na Ministrstvo za ponovno preučitev na osnovi tega, da niso bila dejstva pravilno ugotovljena. V preostali zadevi je bil zahtevek starša skrbnika zavržen.

93. Vlada je nadalje trdila, da je imel pritožnik na voljo ustavno pritožbo, vendar je ni uspel vložiti.

94. Nazadnje, je vlada trdila, da se je postopek P 667/2003 pravnomočno končal 10. januarja 2008 in pritožnik, ki je uspešno uporabil nadzorstveno pritožbo, bi lahko sprožil postopek za pravično zadoščenje v roku 9 mesecev od navedenega datuma v skladu z določbami Zakona 2006. Ne glede na to ni uporabil tega sredstva, ki bi moralo biti učinkovito v smislu zatrjevanje kršitve 6. člena, kot tudi zatrjevanje kršitve 8. člena konvencije, saj je slednja posledica prve.

95. V zvezi s tem je Vlada navedla, da nobena zadeva, v kateri so stranke zahtevale pravično zadoščenje za zamudo v postopkih v zvezi s skrbništvom in ureditvijo stikov, do sedaj ni bila obravnavana pred sodišči na podlagi Zakona 2006. To je deloma zaradi tega, ker je od uvedbe Zakona 2006 minilo zgolj kratko obdobje. Na drugi strani pa je Vlada predložila kopije osmih odločb domačih sodišč, ki so bile izdane v zadevah o družinskih sporih, ko so stranke v postopku uspešno uporabile pospešitvena pravna sredstva.

96. V nadaljnjih stališčih je Vlada oporekala navedbam, ki jih je v odgovor na zgornji ugovor poslal pritožnik (glej 98.-102. odstavek spodaj). Trdila je, da je obtožba, da se Zakon 2006 uporablja le za pritožbe v zvezi s postopki, ki so se začeli po 1. januarju 2007, brez vsake osnove. Kar se tiče zahtevkov za pravično zadoščenje zaradi zamud po prejšnji zakonodaji, t.j. preden se je pričel uporabljati Zakon 2006, so bili le-ti obravnavani v skladu s splošnimi pravili civilnih obveznosti, torej so tožniki morali dokazovati škodo, ki je nastala. Primeri domače pravne prakse, ki jih je predložil pritožnik, se navezujejo na takšno prejšnje stanje, zato jih ni mogoče na noben način uporabiti za dokazovanje neučinkovitosti Zakona 2006.

97. V zvezi z učinkovitostjo zahtevka za pravično zadoščenje, ki je bilo na voljo pritožniku po Zakonu 2006, je Vlada oporekala vsem trditvam pritožnika. Zlasti zaradi dejstva, da so zakonska merila, ki jih uporabljajo državno pravobranilstvo in sodišča za ocenjevanje odškodnine za nepremoženjsko škodo, primerljiva s tistimi, ki jih uporablja Sodišče. Pri pripravi predlogov za poravnavo Državno pravobranilstvo uporablja za izhodišče 45 % višine zneskov, kot so se uveljavili v

sodni praksi Sodišča. Sklepi Sodišča v zadevah, kot so *Zajc in 4 drugi proti Sloveniji* (skl.), št. 13992/03 itd., 6. maj 2008, ter *Kešelj in 6 drugih proti Sloveniji* (skl.), št. 20674/05, itd., 19. maj 2009, s katerimi je ocenilo ustreznost novih pravnih sredstev, so pokazali, da zahtevki za pravično zadoščenje pritožnikom nudijo zadostno kompenzacijo, vključno s primernim povračilom stroškov pravnih zastopnikov. Vlada je tudi predložila izvod sodbe domačega sodišča po Zakonu 2006 v eni izmed zadev, ki jo je sodišče razglasilo za nedopustno, ker je bila pritožba prezgodnja (*Carević proti Sloveniji* (skl.), št. 17314/03, 3. junij 2008). V tej zadevi je domače sodišče pritožniku dodelilo odškodnino za nepremoženjsko škodo ob upoštevanju podobnih zadev, ki jih je obravnavalo Sodišče in uporabi načela, da je odškodnina razumna, če znaša 45 % vsote, ki bi jo sicer dodelilo Sodišče.

(b) Navedbe pritožnika

98. Pritožnik je ugovarjal, da je ustavna pritožba neučinkovito pravno sredstvo, ter je predložil zadevo, v kateri je bila izpodbijana odločba v zvezi z začasnim dostopom in skrbništvom. Ustavna pritožba je bila zavrnjena kot očitno neutemeljena (odl. št. Up-498/08, 15. april 2008). V drugi zadevi, ki jo je navajal pritožnik, je Ustavno sodišče iz procesnih razlogov zavrglo ustavno pritožbo v zvezi z zatrjevano neaktivnostjo sodišča v postopku v zvezi z izvršbo začasne odredbe o stikih. Ustavno sodišče je ugotovilo, da ustavna pritožba ni bila povezana s postopkom ali opustitvijo, kot je na primer neaktivnost sodišča, pač pa zgolj s pravnimi akti, ki so jih izdale javne oblasti (odl. št. Up-1044/05, 21. december 2005).

99. Pritožnik je nadalje ugovarjal, da je večina obravnavane zadeve potekala pred 1. januarjem 2007, torej preden se je pričel uporabljati Zakon 2006. Uporabil je pospešitvena pravna sredstva, kot to določa Zakon 2006, vendar ni bilo učinka. V svoji vlogi je navedel, da se v skladu s sodno prakso domačih sodišč Zakon 2006 uporablja le za postopke, ki so se začeli po 1. januarju 2007. V zvezi z obdobjem pred 1. januarjem 2007 je pritožnik navedel, da problem s pomanjkanjem učinkovitih pravnih sredstev izvira iz dejstva, da sodišča v zvezi s tem nočejo neposredno uporabljati Konvencije. V vsakem primeru je bil pritožnik mnenja, da je zakon 2006 neučinkovito sredstvo tako v teoriji kot praksi.

100. Ugovarjal je, da je vložitev pospešitvenih pravnih sredstev nerazumna formalnost, ki bremeni tako pritožnike kot sodišča. Trajanje postopkov je v Sloveniji sistemski problem, zato situacije ni mogoče izboljšati s pospešitvenimi pravnimi sredstvi. V podporo svojim navedbam je pritožnik predložil kopije več kot sto odločb s katerimi so bile zavrnjene nadzorstvene pritožbe in rokovni predlogi, ki so jih vložili odvetniki pritožnika v drugih, nepovezanih zadevah.

101. Pritožnik je poleg tega ugovarjal, da zahtevki za pravično zadoščenje predstavlja enako neučinkovito pravno sredstvo. Odškodnina, ki jo ponuja državno pravobranilstvo oziroma jo dodelijo domača sodišča navadno znaša zgolj deset do petnajst odstotkov zneska, ki bi ga sicer dodelilo Sodišče. Zneski, ki jih kot najvišje, ki so na voljo za kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, določa Zakon 2006, so ravno tako neskladni s sodno prakso Sodišča. Poleg tega, domača sodišča dodeljujejo zgolj delno povračilo stroškov za odvetnike. Pritožnik

je tudi zatrjeval, da je zaradi določb Zakona 2006 v zvezi z roki, zahtevo, da je potrebno ob vložitvi pravnega sredstva navesti opravilno št. zadeve ter določbe v zvezi s teritorialno pristojnostjo sodišča, pravna sredstva še toliko težje uporabiti. 102. Pritožnik se je nadalje pritožil, da so morale stranke v postopkih za odškodnino za nerazumno dolgo trajanje postopka dokazati škodo, ki so jo utrpeli; da so stranke ponavadi morale pričati pred sodiščem, kar je zelo travmatična izkušnja, zlasti v zadevah, povezanih z družino; da so sodišča pri tem ocenjevala odgovornost posameznega sodnika, namesto da bi sprejela dejstvo, da so zamude sistemski problem; ter da so sodišča napačno uporabljala domače pravo in so bila pri svoji presoji pristranska. V zvezi s tem je pritožnik predložil več kot petdeset odločb v zvezi zahtevki z zatrjevanimi nerazumno dolgimi postopki, ki so bili pri domačih sodiščih vloženi pred 1. januarjem 2007.

(c) Ocena Sodišča

103. Sodišče ponovno opominja, da pravilo o izčrpanju domačih pravnih sredstev zavezuje tiste, ki želijo, da njihovo zadevo proti državi obravnava mednarodni pravosodni ali arbitarni organ, da najprej uporabijo pravna sredstva, ki jih zagotavlja notranje pravo. Posledično državam ni potrebno odgovarjati pred mednarodnim telesom, preden so imele možnost, da zadeve popravijo znotraj svojega pravnega sistema. Pravilo temelji na domnevi – ki je izražena v 13. členu Konvencije, s katerim je tesno povezana – da v domačem sistemu obstaja učinkovito pravno sredstvo, ki je na voljo v zvezi z zatrjevano kršitvijo, ne glede na to, ali so določbe Konvencije vključene v nacionalno pravo (glej *Akdivar in drugi proti Turčiji*, 16. september 1996, 65. odst., *Poročilo o sodbah in sklepih* 1996-IV).

104. V skladu s 35. členom naj bi pritožnik normalno uporabil pravna sredstva, ki so na voljo in zadostna za reparacijo zatrjevane kršitve. Ne glede na to niso zavezani, da uporabijo sredstva, ki so nezadostna ali neučinkovita. Sodišče ponovno opominja, da je potrebno pravilo o izčrpanju uporabiti s predpisanim dopuščanjem dejstva, da je uporabljeno v okviru sistema za varovanje človekovih pravic. V skladu s tem je potrebno 35. člen uporabiti z določeno stopnjo fleksibilnosti in brez odvečnega formalizma; pri preučevanju dejstva, ali je pravilo upoštevano, je bistvenega pomena, da se upošteva natančne okoliščine vsake posamezne zadeve (ibid, 66.-69. odst.).

105. V zvezi z ugovorom Vlade glede izčrpanja pravnih sredstev, ki so na voljo po Zakonu 2006, Sodišče opaža, da je ta zakonski akt vpeljal pravna sredstva specifično v zvezi s pravico, da se neka zadeva obravnava v razumnem roku, znotraj pomena 1. odstavka 6. člena Konvencije. Kljub temu v obravnavani zadevi ni zgolj vprašanje prekomerno trajanje pravnega postopka, pač pa je tudi vprašanje, ali je, v okoliščinah v zadevi kot celoti, izpolnila svojo pozitivno obveznost po 8. členu Konvencije (glej, *mutatis mutandis*, *Šilih proti Sloveniji* [VS], št. 71463/01, 169. in 170. odst., 9. april 2009, in *Byrzykowski proti Poljski*, št. 11562/05, §90. odst., 27. junij 2006). Sodišče zato zavrača ugovor Vlade v zvezi z vprašanji povezanimi z 8. členom.

106. Kar se tiče ugovora, da pritožnik ni izpodbijal odločbo Ministrstva z dne 15. junija 2004 z zahtevkom pred Upravnim sodiščem, Sodišče opaza, da pritožba pritožnika po 8. členu ni povezana z osnovo, na podlagi katere je Ministrstvo vrnilo odredbo o izvršbi v ponovno obravnavo. Ker 35. člen zahteva, da pritožniki izčrpajo sredstva, ki so povezana z zatrjevanimi kršitvami Konvencije, kar navedeno sredstvo ni, Sodišče ne more zavreči pritožbe pritožnika na osnovi tega, da omenjenega pravnega sredstva ni uporabil.

107. Nazadnje je Vlada ugovarjala, da bi bil moral pritožnik vložiti ustavno pritožbo. Sodišče opaza, da Vlada v zvezi s tem ni predložila nobene razlage v zvezi z dostopnostjo tega sredstva v povezavi s pritožnikovo pritožbo po 8. členu Konvencije ter ni predložila primerov iz sodne prakse v zvezi s tem. Ta ugovor je torej potrebno zavreči.

3. Preostali ugovor Vlade

108. Ne da bi določila osnove, na katero bi se želela opreti, je Vlada ugovarjala, da bi bilo potrebno pritožbo razglasiti za nedopustno, ker je bil pritožnik obsojen zaradi neplačevanja preživnine za M. Ne glede na to je Sodišče kasneje potrdilo ugotovitev, da je sodišče druge stopnje pritožnika oprostilo teh obtožb.

109. Sodišče ugotavlja, da je Vlada ta argument uporabila tudi v zvezi z utemeljenostjo zadeve, zato meni, da je primerno, da ga preuči v tistem poglavju.

4. Zaključek

110. Sodišče ugotavlja, da pritožba pritožnika ni očitno neutemeljena v smislu 3. odstavka 35. člena Konvencije. Nadalje Sodišče ugotavlja, da ni nobene druge osnove, da bi pritožbo razglasilo za nedopustno. Posledično, pritožbo razglaša za dopustno.

B. Utemeljenost

1. Navedbe strank

111. Sodišče ugotavlja, da se nekatere navedbe strank, ki se nanašajo na 1. odstavek 6. člena, vsebinsko nanašajo tudi na vprašanja povezana z 8. členom Konvencije. Sodišče meni, da je primerno, da te navedbe preuči v luči slednje določbe (glej *Kutzner proti Nemčiji*, št. 46544/99, 56. in 57. odstavek, ESČP 2002-I, in *V.A.M. proti Srbiji*, št. 39177/05, 115. odst., 13. marec 2007).

(a) Navedbe Vlade

112. Vlada je trdila, da pritožnik ni izpolnil svoje osnovne dolžnosti, da bi plačal preživnino za M. – t.j. obveznost, ki je neposredno povezana s pravico do uživanja družinskega življenja. Ne glede na to je v kasnejših navedbah potrdila, da je bil pritožnik teh obtožb oproščen.

113. Na vsak način je Vlada ugovarjala, da je država zadostila pozitivnim

obveznostim po 8. členu. Uveljavljen je bil ustrezen zakonodajni okvir in oblasti so bile zadostno dejavne. Ne glede na to je bila zadeva zelo zahtevna, saj je vključevala čustvene težave, ki so sledile ločitvi, postopek pa je oviralo tudi to, da je bilo M.E. strah pritožnika. V zvezi s slednjim je Vlada ugovarjala, da, kot se zdi iz izjav M.E., ki jih je podala na Centru Šentjur (glej 8. odstavek zgoraj), je M.E. preprečevala stik zaradi pritožnikovih groženj.

114. Vlada je vztrajala, da so oblasti odredile obvezne ukrepe, da zagotovijo skladnost z odločbo o ureditvi dostopa; zlasti upravne kazni, ki so zaradi izničenja odredb ostale neizvršene. Upravna enota je tudi skušala zagotoviti stik med pritožnikom in M. s pomočjo Centra Šentjur, ki je predlagal srečanja pod nadzorom, vendar tudi to ni bilo uspešno, saj je M.E. zavrnila sodelovanje. Pri upoštevanju ukrepov proti M.E. so oblasti vodili najboljši interesi otroka. Bilo bi v nasprotju s temi interesi, če bi bila M.E. naložena višja kazen ali pa bi bila uporabljena fizična sila, da se odločbe izvršijo.

115. Vlada je ugovarjala, da je za pomanjkanje stikov med pritožnikom in M.E. odgovorna izključno M.E. Izničenje odredbe o izvršbi, ki je sledila pritožbi M.E. in neizpolnjevanje obveznosti s strani M.E. torej ni mogoče pripisati državi.

116. V zvezi s sodnim postopkom je Vlada ugovarjala, da so dejanja pritožnika očitno vplivala na zamude. Zlasti pritožnik ni pokazal dovolj prizadevnosti pri oddaji vloge za oprostitev davkov; zahteval je preložitev obravnave, ki je bila sklicana za 30. septembra 2003, kar je povzročilo zamudo v roku enega meseca in dvajset dni; zaprosil je, naj postopek miruje od 13. maja 2004 do 16. avgusta 2004; neuspešno je zahteval odstop sodnika, predsednika sodišča in sodnega izvedenca, kar je povzročilo zamudo v obsegu triindvajset dni; pritožil se je na sklep o plačilu stroškov izvedenca, kar je povzročilo zamudo v obsegu skoraj petih mesecev. Poleg tega država ne more biti odgovorna za naslednja dejstva: čas, ki je bil potreben za zbiranje informacij od različnih organov; za selitev M.E. skupaj z M. v Ljubljano, kar je povzročilo zamudo pri pridobivanju informacij od Centra Ljubljana; ter odložitev obravnave, ki je bila sklicana za 5. marec 2007, ker je M.E. rodila otroka, ki ga je morala dojeti.

117. Nadalje je Vlada izpostavila dejstvo, da je bila začasna odredba o stikih izdana 26. maja 2006 in da so v juniju 2006 uspešno potekala tri srečanja v Centru Ljubljana. Kasnejša srečanja med pritožnikom in M. so potekala brez nadzora. Torej, od izdaje začasne odredbe o stikih do konca sodnega postopka so stiki med pritožnikom in M. potekali brez ovir.

118. Nazadnje, Vlada je navedla, da preprečevanje stikov ni imelo dolgotrajnih posledic, saj so bili stiki med pritožnikom in M. obnovljeni od junija 2006.

(b) Navedbe pritožnika

119. Pritožnik je zatrjeval, da domača zakonodaja ni določala časovnih rokov, v katerih so morala sodišča sprejeti začasne in pravnomočne odločbe v zadevah, povezanih s skrbništvom in ureditvijo stikov. V svojih navedbah trdi, da je posledica takšne situacije sistemski problem. V zvezi s prvotno ureditvijo dostopa je ugovarjal, da je prejšnji zakonodajni okvir, po katerem se je določala in izvrševala ureditev stikov v okviru upravnega postopka, bil popolnoma neučinkovit ter je imel v njegovem primeru nepopravljive posledice. Slednje je

poslabšalo tudi dejstvo, da so se spremembe zakonodaje uporabljale le za postopke, ki so se pričeli po sprejetju teh sprememb.

120. Ob navajanju Evropske konvencije o uresničevanju otrokovih pravic in Konvencije o otrokovih pravicah (OZN) je pritožnik navedel, da zaradi posledične neučinkovitosti zgornjega postopka več let ni mogel videti M. in uresničevati svojih roditeljskih pravic. V tem obdobju niso bili učinkovito sprejeti nobeni ukrepi, in, zlasti, denarne kazni niso bile izvršene, proti M.E. pa tudi ni bila uporabljena fizična sila.

121. V zvezi s sodnim postopkom je pritožnik navedel, da bi takšni vrsti zadeve morala biti dodeljena prioriteta, kot to zahteva domača zakonodaja. Kljub temu prehodna odredba o dostopu ni bila izdana do 9. junija 2006, kar je tri leta po tistem, ko se je postopek začel. Nazadnje se je postopek končal leta 2008, ko pritožnik ni imel druge možnosti, kot da sprejme poravnavo zato, da postane njegova pravica do dostopa izvršljiva.

122. V odgovor na trditve Vlade je pritožnik navedel, da njegova prošnja za oprostitev plačila sodne takse ni bila na noben način povezana z glavnim postopkom; da je za mirovanje postopka zaprosil zato, da bi spor skušal rešiti na konstruktiven način; da je bila pritožba v zvezi s stroški izvedenca preprosta procesna zadeva, ki bi, glede na nujnost zadeve, morala biti rešena v roku nekaj dni; da je prošnja za odstop sodnika, predsednika in izvedenca bila dejanje, ki ga je storil iz obupa, ker noben drug korak ni bil učinkovit; da vprašanje preživnine ni imelo nobene povezave s pravico do dostopa in skrbništva ter da je bil 7. oktobra 2008 oproščen vseh obtožb proti njemu v zvezi s tem. Navedel je tudi, da so bile trditve, da je nevaren in nasilen, neresnične in niso bile dokazane oziroma jih ni ugotovilo sodišče. Poleg tega te trditve, na katere se opira Vlada, na noben način ni mogoče očitati M.

123. Pritožnik je tudi navedel, da bi morali vsi državni organi reagirati nemudoma in po uradni dolžnosti, da bi zaščitili interes M. Trditve Vlade, da država ne more odgovarjati za zamude, ki so nastale zaradi zbiranja podatkov od oblasti, so torej netočne.

124. Na splošno je pritožnik navedel, da v skladu s prakso, slovenska sodišča niso spremljala izvršbo začasnih odredb v zadevah, kot je obravnavana. Poleg tega je delo izvedenca, ki je potrebno v teh vrstah sporov, bilo popolnoma neurejeno v Sloveniji in država ni ustrezno rešila manipulativne prakse z vlaganjem kazenskih ovadb glede nadlegovanja proti odtujenim očetom.

2. Upoštevana načela

125. Sodišče ugotavlja, da vzajemno uživanje medsebojne družbe med staršem in otrokom predstavlja temeljno komponento "družinskega življenja" znotraj pomena 8. člena Konvencije (glej, med drugim, *Monory proti Romuniji in Madžarski*, št. 71099/01, 70. odstavek, 5. april 2005)

126. Nadalje, čeprav je prvoten namen 8. člena, da varuje posameznike pred arbitrarnimi dejanji javnih oblasti, obstajajo poleg tega še pozitivne obveznosti, ki

so neločljive z učinkovitim “spoštovanjem” družinskega življenja. Z obeh vidikov je potrebno upoštevati pravično ravnovesje, ki mora biti vzpostavljeno med sovpadajočimi interesi posameznika in skupnosti kot celote; z obeh vidikov ima država pravico do določenega odstopanja pri presoji (glej *Keegan proti Irski*, sodba z dne 26. maja 1994, Zbirka A št. 290, stran 19, 49. odstavek).

127. V zvezi z obveznostjo države, da sprejme pozitivne ukrepe, je Sodišče odločilo, da 8. člen za starše zajema tudi pravico, do ustreznih korakov, da se združijo z otroci in obveznost nacionalnih oblasti, da omogočijo takšno združitev (glej, med drugim, *Ignaccolo-Zenide proti Romuniji*, št. 31679/96, 94. odst., ESČP 2000-I; *Nuutinen proti Finski*, št. 32842/96, 127. odst., ESČP 2000-VIII; ter *Iglesias Gil in A.U.I. proti Španiji*, št. 56673/00, 49. odst., ESČP 2003-V). Poleg tega je Sodišče že pred tem menilo, da neučinkoviti ter, zlasti, zamudno vodenje postopkov v zvezi s skrbništvom lahko pomeni kršitev 8. člena Konvencije (glej *V.A.M.*, naveden zgoraj, 49. odst.).

128. V zadevah v zvezi z izvršbo odločb s področja družinskega prava, je Sodišče večkrat ugotovilo, da je odločilno, če so nacionalne oblasti naredile vse potrebno, da omogočijo izvršbo, kot je to razumno zahtevati v posebnih okoliščinah vsake zadeve (glej *mutatis mutandis*, *Hokkanen*, naveden zgoraj, 58. odstavek; *Ignaccolo-Zenide*, naveden zgoraj, 96. odstavek; *Nuutinen*, naveden zgoraj, 128. odstavek; in *Sylvester proti Avstriji*, št. 36812/97 in 40104/98, 59. odstavek, 24. april 2003).

129. V tem smislu se zadostnost ukrepa sodi po hitrosti njegovega sprejetja, ker lahko ima pretečeni čas nepopravljive posledice na odnose med otrokom in staršem, ki ne bivata skupaj (glej *Ignaccolo-Zenide*, naveden zgoraj, 102. odstavek).

130. Nazadnje, Sodišče je odločilo, da čeprav prisilni ukrepi proti otroku niso zaželeni na tem občutljivem področju, uporabo sankcij ni mogoče izločiti v primeru nezakonitega vedenja starša, s katerim otrok živi (glej *Ignaccolo-Zenide*, naveden zgoraj, 106. odstavek).

3. Ocena Sodišča

131. Vlada je očitno trdila, da pritožnik naj ne bi imel pravice do uživanja družinskega življenja z M. zaradi domnevnega neplačevanja preživnine. Sodišče opaza, da je bil pritožnik oproščen obtožb proti njemu v zvezi s tem, ter da v nobenem primeru ta argument, na katerega se domače oblasti sploh niso oprle, ne more biti odločujoč pri ocenjevanju narave vezi med pritožnikom in M. Ob upoštevanju dejstev v zadevi Sodišče zato meni, da vez med pritožnikom in M., ki sta oče in njegova hči, spada znotraj obsega “družinskega življenja” znotraj pomena 8. člena Konvencije.

(a) Neizvršitev odločbe o stikih, ki je bila izdana v upravnem postopku

132. Sodišče opaza naslednjo ločitev med pritožnikom in M.E. M. je še naprej živela z M.E., ki je pridobila tudi skrbništvo nad njo. Pritožnik je, ne glede na to, ohranil pravico do obiskov in oblasti so ugotovile, da je v interesu M., da ohrani stik s pritožnikom. Po zahtevi pritožnika z dne 12. junija 2001 je bila ureditev

njegovega dostopa do M. določena v odredbi o dostopu z dne 1. avgusta 2001, ki jo je v večini potrdila odredba Ministrstva, ki je bila izdana 3. oktobra 2002, kar je skoraj eno leto kasneje. Ker M.E. ni upoštevala ureditve dostopa, ki je bila določena v odredbi, jo je Enota, na zahtevo pritožnika, kaznovala tako, da ji je naložila plačilo upravne kazni v višini približno 25 EUR. Ker to ni imelo nobenega učinka, je pritožnik vložil več zahtev za izvršbo in M.E. so bile naložene nadaljnje upravne kazni, ki so znašale do 145 EUR (glej 14.-16. odstavek zgoraj). Ne glede na to te kazni niso bile nikoli izvršene, povezane odločbe pa so bile izničene zaradi procesnih napak. Odredba o stikih, ki je bila izvršljiva od oktobra 2002 je torej ostala neizvršena. Nova ureditev stikov je bila nato določena z začasno odredbo o stikih, ki je bila izdana v sodnem postopku maja 2006.

133. Res je, da je do pomanjkanja stikov med pritožnikom in M. prišlo zaradi neizpolnjevanja obveznosti, določenih v odredbi o stikih, s strani M.E. Ne glede na to Sodišče ne more sprejeti trditve Vlade, da so zatrjevane grožnje pritožnika pri tem imele pomembno vlogo. Sodišče opaza, da pritožnik ni bil nikoli obravnavan kot neprimeren za vzdrževanje stikov z M. in za njeno skrbništvo med obiski. Ravno nasprotno, oblasti so ugotovile, da je bil stik s pritožnikom v interesu M. Nadalje, o grožnjah je poročala samo M.E., medtem ko jih domače oblasti niso potrdile kot dejstvo. Vprašanje, na katerega je potrebno odgovoriti, je, ali so nacionalne oblasti sprejele zadostne ukrepe, da bi omogočile izvršitev odredbe o stikih glede na vztrajno nasprotovanje M.E., da ravna v skladu z odredbo.

134. V zvezi s tem želi Sodišče poudariti, da ni potrebno preučiti, ali notranji pravni red dopušča učinkovite sankcije proti M.E. Dolžnost vsake države pogodbenice je, da se opremi s primernimi sredstvi, da zagotovi skladnost s svojimi pozitivnimi obveznostmi po 8. členu Konvencije (glej *Ignaccolo-Zenide*, naveden zgoraj, 108. odstavek). Ravno tako Sodišče meni, da ni potrebno obravnavati trditve pritožnika v zvezi s splošnim položajem v Sloveniji. Edina naloga Sodišča je, da preuči, ali so ukrepi, ki so jih v obravnavani zadevi sprejele slovenske oblasti, zadostni in učinkoviti.

135. Sodišče v zvezi s tem opaza, da kazni, čeprav bi lahko M.E. prisilile, da upošteva ureditev dostopa, dejansko niso bile nikoli izvršene. Nadalje so srečanja pod nadzorom, ki jih je skušal organizirati Center Šentjur, propadla, ker M.E. ni hotela sodelovati, vendar v spisu o zadevi ni indikacij, da so bili sprejeti kakršnikoli ukrepi v zvezi s pomanjkanjem sodelovanja z njene strani, ali da bi to imelo zanjo kakršnekoli posledice.

136. Glede ostalega Sodišče opaza, da niso bili sprejeti nobeni drugi ukrepi, ki bi ustvarili potrebne pogoje za izvršitev obravnavane odredbe, pa naj gre za prisilne ukrepe proti M.E. ali pripravljalne korake za vzpostavitev stika med pritožnikom in M.

137. Ob upoštevanju dejstev v zadevi, vključno s pretekom časa, najboljšim interesom M, meril, ki so določena v lastni sodni praksi, ter trditev strank, Sodišče ob upoštevanju pravice države do odstopanja pri presoji zaključuje, da trud slovenskih oblasti ni bil zadosten in učinkovit za izvršitev odredbe o dostopu z dne 1. avgusta 2001, skupaj z odločbo Ministrstva z dne 3. oktobra 2002.

(b) Sodni postopek v zvezi z ureditvijo dostopa in skrbništvom

138. Sodni postopek, v okviru katerega je pritožnik zahteval skrbništvo nad M. se je začel 6. junija 2003. 24. maja 2005, to je po spremembi zakonodaje, ki je sodiščem dodelila pristojnost za zadeve, povezane z pravico do stikov, in ko pritožnik s svojimi zahtevki v zgoraj opisanem upravnem postopku ter drugem sodnem postopku (glej 52.-62. odstavek zgoraj) ni uspel, je vložil podredno zahtevo za odločbo o stikih. Po tistem ni bila sprejeta nobena odločitev, zato je 7. decembra 2005 pritožnik vložil še podredno zahtevo za izdajo začasne odredbe o stikih. Začasna odredba o stikih je bila izdana 26. maja 2006, postopek, v zvezi z dokončno določitvijo skrbništva in ureditvijo stikov pa se je zaključil 10. januarja 2008 s poravnavo med strankama. Vlada je trdila (tej trditvi pritožnik ni ugovarjal), da je pritožnik imel z M. redne stike po juniju 2006.

139. Sodišče opaža, da je obravnavani sodni postopek trajal več kot štiri leta in šest mesecev. V prvih treh letih je bil pritožnik samo trikrat v stiku z M. (glej 38. odstavek zgoraj). Nova ureditev stikov je bila začasno določena maja 2006, kar je tri leta po začetku postopka in eno leto po vložitvi podredne zahteve za začasno odredbo o stikih. Sodišče v zvezi s tem opaža, da so imela sodišča, v povezavi z domačo zakonodajo, pristojnost, da sprejmejo začasne odredbe po uradni dolžnosti, zato da zavarujejo interese otroka (glej 72. odstavek zgoraj) ter meni, da bi morala ureditev stikov obravnavati z najvišjo stopnjo nujnosti, ob upoštevanju pomanjkanja stikov med pritožnikom in M. zaradi neizvršitve odredbe o stikih, ki je bila izdana v upravnem postopku.

140. Sodišče ni mnenja, da je mogoče trajanje postopka pripisati zapletenosti zadeve, v kateri je bilo opravljenih zgolj pet obravnav. Ravno tako ugotavlja, da, razen zahteve za preložitev obravnave in mirovanje postopka med majem 2004 in avgustom 2004 (glej 28. in 73. odstavek zgoraj) pritožnik ni storil nobenih dejanj, ki bi bistveno prispevala k zamudi v postopku. Ravno nasprotno, pritožnik je vložil več pritožb in nadzorstveno pritožbo ter pri sodišču urgiral, da pospeši postopek, kar zgleda ni imelo nobenega pravega učinka. Ravno tako Sodišče ni mnenja da dejstva, ki so neodvisna od dejanj pritožnika in sodnika, ki jih navaja Vlada (glej 116. odstavek zgoraj), ne opravičujejo trajanje obravnavanega postopka.

141. Na koncu Sodišče opaža, da je bilo sodišče delno ovirano pri napredku v zadevi, ker se je M.E. izogibala pregledu določenega izvedenca. Iz tega razloga in pritožbam pritožnika navkljub je izvedenec psiholog pripravil mnenje o zadevi dve leti po tistem, ko je bil za to zaprosen. V zvezi s tem Sodišče opaža, da odklonitev sodelovanja v postopku za M.E. ni imela nobenih posledic (glej, *mutatis mutandis*, *Ignaccolo-Zenide*, naveden zgoraj, 109. odstavek).

142. Z vidika trajanja izpodbijanega sodnega postopka in dejanj slovenskih oblasti ter ob upoštevanju posledic slednjih na pritožnikovo družinsko življenje Sodišče meni, da postopek ni bil voden učinkovito ter zlasti ni potekal hitro, kot to zahteva 8. člen Konvencije.

(c) Zaključek

143. Sodišče zaključuje, da, kar se tiče izvršbe odredbe o stikih, ki je bila izdana v upravnem postopku, ter sodnega postopka v zvezi z pravico do stikov in skrbništva, slovenske oblasti niso uspele zadostiti svojim pozitivnim obveznostim po 8. členu Konvencije, zaradi česar pritožnik ni imel skoraj nobenih stikov z M.

več kot štiri leta. Posledično je prišlo do kršitve pritožnikove pravice do spoštovanja njegovega družinskega življenja, kar predstavlja kršitev 8. člena Konvencije.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV 1. ODSTAVKA 6. ČLENA KONVENCIJE

144. Pritožnik se je tudi pritožil, da je dolžina sodnega postopka v zvezi s pravico do skrbništva in ureditvijo stikov presegala zahtevo po razumnem roku, ki je v nasprotju s 1. odstavkom 6. člena Konvencije, ki v upoštevanem delu določa, kot sledi:

“Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče...”

145. Vlada in pritožnik sta se oprla na navedbe, ki so opisane v 94.-97. odstavku ter 99.-102. odstavku.

146. Sodišče ugotavlja, da je imel pritožnik po Zakonu 2006 pravico, da vloži zahtevek za pravično zadoščenje v roku devetih mesecev po prenehanju postopka (glej 76. in 79. odstavek zgoraj), vendar tega ni storil. Ne glede na to ugovarja učinkovitosti takšnega zahtevka ter bolj na splošno tudi Zakonu 2006.

147. Sodišče ponovno poudarja, da je na področju izčrpanosti domačih pravnih sredstev breme dokazovanja porazdeljeno. Vlada mora najprej trditi, da sredstva niso bila izčrpana, tako Sodišče prepriča, da je bilo pravno sredstvo, ki je na voljo v zadevnem času, učinkovito v teoriji in praksi; to pomeni, da je bilo dostopno in da je bilo z njim mogoče popraviti kršitve v zvezi pritožnikovo pritožbo ter je razumno pričakovati, da bi bilo pri tem uspešno. Ne glede na to, ko je breme dokazovanja izpolnjeno, je breme dokazovanja na pritožniku, da dokaže, da je bilo sredstvo, ki ga navaja Vlada, izčrpano ali pa je bilo iz kakšnega razloga nezadostno in neučinkovito v določenih okoliščinah v zadevi, ali pa so obstajale posebne okoliščine, zaradi katerih mu te zahteve ni bilo potrebno izpolniti (glej, *Akdivar*, naveden zgoraj, 68. odstavek).

148. Sodišče opaza, da je imel pritožnik dejansko na voljo zahtevek za pravično zadoščenje eno leto po pričetku uporabe Zakona 2006. Pri tem ponavlja svoje ugotovitve iz prejšnjih zadev, da, če je razumno hitro na razpolago, zahtevek za pravično zadoščenje po Zakonu 2006 lahko načeloma nudi zadostno popravo kršitve pravice do sojenja v razumnem roku (*Žunič*, naveden zgoraj, 53. odst.). Ob upoštevanju trditev strank v obravnavani zadevi in ob opažanju, da pritožnik ni predložil nobenih dokazov, ki so povezani s pričetkom uporabe Zakona 2006 in bi dokazovali, da zgornja ugotovitev ni pravilna, Sodišče meni, da ni razloga, da bi prišlo do zaključka, da zahtevek za pravično zadoščenje ne bi imel razumnih možnosti za uspeh, če bi ga pritožnik vložil v zvezi z nerazumno dolžino sodnega postopka. Ta del pritožbe je torej potrebno zavrniti zaradi neizčrpanja domačih pravnih sredstev v skladu s 1. in 4. odstavkom 35. člena Konvencije.

III. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

149. 41. člen Konvencije določa:

“Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.”

A. Škoda

150. Pritožnik je zahteval 280.000 EUR za nepremoženjsko škodo.

151. Vlada je zahtevku oporekala.

152. Sodišče pritožniku dodeljuje 7.500 EUR za nepremoženjsko škodo, ki jo je utrpel zaradi kršitve 8. člena Konvencije.

B. Stroški

153. Pritožnik je zahteval tudi 1.140.624 SIT, kar je približno 4.800 EUR, za pripravo obrazca za pritožbo. Poleg tega je zahteval še 6.000 EUR za stroške, ki jih je imel v postopku pred domačimi sodišči, in 2.640 EUR za stroške postopka pred Sodiščem, ki so nastali po tistem, ko je vložil pritožbo. Ta zahtevek je podprl s seznamom stroškovnih postavk, kot se navadno pošiljajo sodiščem v domačih postopkih.

154. Vlada je zahtevku ugovarjala, češ da je pretiran.

155. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov le, če dokaže, da so dejansko nastali, da so bili potrebni in da so razumno visoki. V obravnavani zadevi, ob upoštevanju informacij, ki jih ima na voljo, ter zgornjih meril, Sodišče zavrača zahtevek za stroške domačega postopka ter meni, da je razumno pritožniku, ki ga je zastopal odvetnik, dodeliti 3.000 EUR za stroške postopka pred Sodiščem.

C. Zamudne obresti

156. Sodišče ocenjuje, da je primerno, da se zamudne obresti obračunajo po mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *Odloča*, da pritožnik nima podlage, da bi zastopal M.;

2. *Razglaš*a, da je pritožba, ki jo je v svojem imenu vložil pritožnik, po 8. členu Konvencije dopustna, medtem ko je preostanek pritožbe nedopusten;

3. *Razsoj*a, da je prišlo do kršitve 8. člena Konvencije;

4. Razsoja:

(a) da mora tožena država pritožniku v treh mesecih od dne, ko postane po drugem odstavku 44. člena Konvencije sodba dokončna, plačati naslednje zneske:

- (i) 7.500 EUR (sedem tisoč pet sto evrov), zvišano za morebitni davek, za nepremoženjsko škodo;
- (ii) 3.000 EUR (tri tisoč evrov), zvišano za morebitni davek, za stroške postopka;

(b) da se po izteku navedenih treh mesecev do plačila obračunajo na navedene zneske linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, zvišane za tri odstotne točke;

5. Zavrže preostanek zahtevka pritožnika za pravično zadoščenje.

Sodba je napisana v angleščini in pisno notificirana 1. decembra 2009 v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Santiago Quesada Josep Casadevall
Sodni tajnik Predsednik